

MIRADES INTERGENERACIONALS

ROSA PAGÈS PALLISÉ

¿És vàlid el concepte de generació per abordar la literatura nascuda al Camp en les darreres dècades? ¿És possible una “perspectiva intergeneracional” des del moment que focalitzar la perspectiva és una idea ancorada, per llei natural, en una generació determinada? Sense voluntat de donar resposta a aquestes preguntes, adverteixo que el que ve a continuació és una visió personal —i per tant esbiaixada— d’algunes iniciatives que, al meu parer, han canalitzat part de la literatura generada a Reus i al Camp en els darrers vint-i-cinc anys.

Òmnium Cultural

He dit els darrers vint-i-cinc anys perquè coincideixen amb el període a què puc referir-me en primera persona. El meu bateig literari va ser el 1981, quan vaig guanyar un primer premi al Concurs Literari per a Joves Baix Camp. Una iniciativa, la d’aquests premis organitzats per Òmnium Cultural del Baix Camp, que tenia lloc per quart any consecutiu i que, en un context de militància cultural, va incentivar la creació més incipient. Amb categories específiques dels 8 als 18 anys, els premis de l’Òmnium van ser una eina valuosa que va impulsar també l’interès per la literatura en català. La dotació dels premis era un lot de llibres on, al costat de clàssics

catalans i universals, hi havia les darreres novetats de literatura infantil i juvenil d’autors com Joaquim Carbó, i això va contribuir a acostar als joves guanyadors no únicament la tradició pròpia sinó alguns corrents del moment, des dels experiments tècnics acostats al textualisme de Pep Albanell fins als arguments psicodèlics d’algunes obres de Joan Barceló.

Més endavant, Òmnium Cultural va impulsar la col·lecció Escornalbou, al costat dels reculls d’obres guanyadores es van publicar obres d’autors locals, des de traduccions de Joaquim Mallafrè o Josep Murgades fins a treballs de joves autors com Aleix Cort.

Els Premis de l’Òmnium han continuat fins avui, tot i que amb un altre format. Em refereixo només a aquesta època inicial perquè s’emmarcava en un context, com he dit, de militància cultural que va contribuir a la creació d’un imaginari col·lectiu nou entre els joves i adolescents del moment.

Sàpigues i Entenguis

Avançats els 80, la dinàmica cultural a Reus i al Camp s’enriqueix amb el naixement d’un col·lectiu de joves

creadors —artistes plàstics sobretot, però també escriptors, joiers o fotògrafs— que s’agrupen sota unes sigles: SIER Sàpigues i Entenguis Produccions va ser una factoria d’agitació artística i cultural que va aglutinar creadors del conjunt del Camp. La *performance*, l’art postal, els llibres d’autor i els *fanzines* i, en general, una contínua transgressió de gèneres van donar contingut a un seguit de treballs que van ser visibles més enllà del Camp i que, alhora, van implicar creadors de fora: en el cas de la literatura trobem noms com el de Quim Monzó, autor, juntament amb Montserrat Cortadellas, d’un dels volums de la col·lecció de llibres objecte.

Més endavant, quan el col·lectiu va començar a desfer-se, des del nucli inicial es van continuar generant projectes que han continuat fins avui amb publicacions heterònimes dels primers *Fenici* i amb activitats centrades sobretot en la poesia fonètica i els recitals.

Els escriptors que van formar part del col·lectiu o que hi van col·laborar formaven part també d’altres cercles. Per exemple, la universitat, que era un altre espai de trobada on, en el cas dels estudis de literatura, era present el mestratge aglutinador de Jaume Vidal Alcover, i que al llarg dels anys ha estat un marc de relació generacional i intergeneracional entre alumnes i professors. I, amb connexions directes amb la universitat i amb la SIER, un altre cercle destacable, el de La Gent del Llamp, responsable d’una col·lecció editorial que ha anat publicant de manera ininterrompuda obres d’autors locals que avui constitueixen un fons de referència.

10 narradors

El 1989 sortia a la llum el primer volum de narrativa d’Edicions El Mèdol. Com explicava la contraportada, *Deu narradors* era “una mostra, diversa pel que fa a l’estil, tema i desenvolupament, de l’obra de deu joves escriptors del Camp de Tarragona, una mostra, en definitiva, d’algunes de les propostes de la jove narrativa catalana actual”. A partir d’aquest recull, més o menys coincidint amb el “Tarragona m’esborrona” d’Els Pets, va començar a formar-se la idea de l’existència d’un col·lectiu geogràficament afincat al Camp equiparable als que en aquells moments sorgien fora de Barcelona: a Girona sobretot i, més tard, també a Tortosa. Eren els temps en què l’etiqueta d’autor jove esdevenia un argument de venda a remolc de l’èxit del *dirty realism* nord-americà, que a Catalunya va explotar especialment l’editorial Columna. I precisament alguns autors del

Camp, com Montse Palau o Magí Sunyer, van publicar en aquesta editorial les seves primeres novel·les. Paral·lelament, altres autors començaven a fer-se un nom gràcies a alguns premis importants, com Isabel Olesti, Joan Cavallé, Jordi Tiñena o Adam Manyé.

Amb els cinc sentits

Més enllà del llinar del 2000, la nòmina d’autors del Camp o connectats amb el Camp creix amb noves incorporacions, lligades també als premis, com el cas d’Àngel-Octavi Brunet o Andreu Carranza. Els escriptors ja en actiu continuen la seva trajectòria, tant els que deixen de ser “joves” com els més consolidats, com Olga Xirinacs. També continua la producció editorial local, enriquida amb dues noves editorials: Arola i Cossetània. I sorgeix una iniciativa que darrerament ha aglutinat, en aquest cas sense fronteres generacionals, els autors i les autores locals: el Col·lectiu d’Escriptors del Camp de Tarragona, una experiència nascuda al voltant dels Premis Literaris Ciutat de Tarragona. Amb trobades periòdiques i homenatges, amb una presència continuada als mitjans i, sobretot, amb implicació directa en les programacions de la tardor literària que precedeixen el lliurament dels Premis de Tarragona, aquest és avui un espai de trobada compartit i accessible a tota la gent que escriu: des dels noms més coneguts fins a les joves fornades.

Hi ha, evidentment, altres iniciatives que completen el paisatge literari d’aquests vint-i-cinc anys. En primer lloc, la tasca desenvolupada des del Centre de Lectura que, ininterrompudament, ha impulsat iniciatives diverses: la col·lecció de creació literària de les Edicions, posteriorment limitades als estudis històrics; els actes i programacions organitzats per la Secció de Llengua i Literatura; aquesta mateixa *Revista*; o la trobada de creadors *Esriptura i Combinatòria* i l’exposició *Literatures submergides*, coorganitzades amb la comissió KRTU, que van tenir lloc a Reus el 1991. Com a novetats dels darrers anys, cal esmentar els tallers de creació literària, iniciats a Reus i a la Facultat de Lletres de la URV i avui consolidats des de l’Aula de Lletres de Tarragona.

Continuarà

No queda gaire espai per a les conclusions, i potser el període a què m’he referit és massa concret per extreure’n. En tot cas, penso que els interessos de la generació dels que avui estan a la línia dels quaranta anys han estat

diferents dels de les generacions anteriors, en sintonia amb els interessos generals de la resta d'escriptors. Un símptoma, potser, d'una certa "normalitat cultural" en el sentit que la literatura ha estat més un exercici de creació que de reivindicació política i social.

Entre una generació i una altra, a cavall de les iniciatives que han tingut lloc, s'ha anat configurant una xarxa més o menys compacta, permeable als creadors d'aquí que viuen fora i també a autors d'altres indrets. Qui s'ha volgut trobar s'ha trobat, i les relacions generacionals i intergeneracionals s'han donat tant per interessos literaris com per afinitats personals. Posats a buscar diferències, potser caldria considerar la línia de tall que va suposar l'escolarització en català i el fet que molts dels escriptors de cinquanta en avall són filòlegs, i si aquestes circumstàncies han incidit en el model de llengua que utilitzen, sobretot pel que fa a trets dialectals, més enllà d'això, les semblances i diferències no em semblen exclusives del Camp.

Pel que fa a les generacions més joves, se'm fa difícil referir-m'hi d'una manera col·lectiva. Però em sembla que alguns joves autors (penso per exemple en la Txus Garcia, un dels noms sorgits al voltant de la revista *Dard*), han optat per gèneres de creació de caràcter més interdisciplinar com la *performance* poètica, la narració oral o, fins i tot, la creació audiovisual. ¿És, potser, un exemple del que s'anomena la crisi de la literatura impresa? No ho sé: algú hauria pogut pensar el mateix fa vint anys, quan alguns escriptors del Camp es dedicaven a l'art postal. Seria bo que d'aquí a deu anys una altra "mirada intergeneracional" ens ajudi a entendre, des d'aquesta mateixa revista, què ha passat. Com que seria bo, per anar més enrere del període a què m'he referit i d'una manera molt més rigorosa, rellegir el treball que Montse Palau va publicar, justament a les Edicions del Centre de Lectura, el 1986: *La narrativa al Camp de Tarragona (1939-1985)*.